

PROGRAMA DE TRACTAMENT DE DELICTES SEXUALS

L'etapa de pubertat i l'adolescència és un període de desenvolupament i evolució sexual (curiositat sexual, inici dels primers contactes, autoafirmació en la pròpia orientació sexual...).

Aquest moment evolutiu, per si sol, ja determina unes diferències significatives respecte a les característiques pròpies al període de l'adult. És per això que els menors i joves agressors, en el moment de la intervenció, també tenen necessitats específiques diferents a les dels adults.

La intervenció del programa de delictes sexuals es planteja des de dues vessants: la intervenció amb els menors o joves i la intervenció amb les seves famílies. L'aprenentatge no ha d'implicar només el menor o jove sinó el seu context relacional més immediat que també ha d'aprendre noves formes de funcionament.

D'altra banda, s'han de construir i enfortir espais que facilitin els desenvolupaments prosocials.

Objectiu general

- Intervenir de manera global i especialitzada amb els menors o joves que han comès delictes contra la llibertat sexual (agressió sexual i/o abús sexual) per evitar, d'una banda, la reincidència (noves víctimes) i, d'altra banda, que adolescents agressors es converteixin en adults agressors.

Objectius específics i continguts

Objectius específics

a. Per als menors o joves

- Motivar el menor o jove cap al tractament;
- Promoure el reconeixement dels fets perquè pugui responsabilitzar-se dels actes de caire agressiu sexual;
- Potenciar la disposició envers el canvi per assolir nous valors i comportaments;
- Millorar les habilitats socials relacionades amb els fets delictius;
- Millorar les habilitats emocionals;
- Millorar les habilitats cognitives;
- Millorar les estratègies per a la prevenció de recaigudes;
- Identificar el patró de comportament agressiu sexual personal;
- Millorar el desenvolupament psicosexual corresponent al seu període evolutiu
- Incrementar les interaccions prosocials.

b. Per a les famílies (si és possible i valorat oportú)

- Poder reconèixer el problema;
- Saber identificar factors de risc;
- Acceptar l'ofertament d'assessorament especialitzat per abordar la problemàtica.

Continguts

a. Per als menors o joves

- Educació sexual i desenvolupament de la sexualitat. Idees errònies i estereotips més freqüents;
- Clarificació de valors sobre comportament sexual abusiu i no abusiu. Autoavaluació;
- Entrenament en empatia. Empatia envers la víctima.
- Entrenament en assertivitat. Relacions interpersonals;
- Autoestima i autoconcepte;
- Pensaments i emocions. Comunicació d'emocions. Maneig de la ràbia;
- Creences predominants. Distorsions cognitives. Pensaments i emocions abans, durant i després de l'agressió;
- Resolució de problemes;
- Factors de risc associats a l'agressió sexual. Millora de l'autocontrol;
- Conseqüències de l'abús per a la víctima i l'agressor;
- Mecanismes de defensa que afavoreixen l'abús;

b. Per a les famílies (si és possible i valorat oportú)

- Afrontament familiar del delicte;
- Ús del maltractament transgeneracional;
- Suport psicoeducatiu i de contenció emocional.

Avaluació inicial i diagnòstic

Prèviament a l'inici del treball en el programa és important poder disposar d'un diagnòstic al més acurat possible. El model d'entrevista semi estructurada del SAVRY i la pròpia classificació de factors pot ser el punt de partida. El procés d'avaluació ha de contenir les àrees següents:

Avaluació individual

- Anàlisi de factors personals que poden estar associats a l'ofensa sexual (trastorns de personalitat, distorsions cognitives, autoestima, autoconcepte, empatia, assertivitat...);
- Anàlisi de factors personals que poden estar associats a la conducta agressiva sexual (història de maltractament greu, negligència...);
- Característiques de la vivència de sexualitat (patró d'activació sexual, relacions sexuals, agressivitat i sexualitat, coneixements sobre sexualitat...).

Avaluació familiar contextual (sempre que sigui possible i es consideri oportú)

- Relació dels adults i del menor o jove amb els adults significatius;
- Estils d'afrontament del delicte;
- Relacions de parella;
- Xarxa de suport social del menor o jove i de la família;
- Patró familiar d'agressions sexuals transgeneracionals;
- Pauta d'ús de maltractament físic o psicològic transgeneracional;
- Relació del menor o jove amb el grup de parells i l'escola (característiques, valors, ideologia...).

Destinatariis i criteris d'alta i baixa

Destinatariis

- Tots els menors o joves que han comès algun delictes contra la llibertat sexual (agressió sexual i/o abús sexual) i que així quedi objectivat a través del PTI com a necessitat d'intervenció.

Cal que el menor o jove accepti voluntàriament ser inclòs en el programa de tractament de delictes sexuals.

Criteris d'alta

- En base al PTI i per acord de l'equip multidisciplinari i sempre que, prèviament, el menor o jove accepti voluntàriament, es donarà d'alta en el programa de tractament de delictes sexuals en el moment que finalitzi el període d'avaluació i diagnòstic i s'iniciï l'activitat d'intervenció específica (individual i/o grupal), programada a través del pla de treball en delictes sexuals i amb els criteris corresponents al programa.

Criteris de baixa

- Per finalització de l'activitat d'intervenció específica i l'acord de l'equip multidisciplinari;
- Pel desinternament del menor o jove del centre.

Metodologia

En funció de les necessitats detectades per a cada menor o jove i de la temporalitat, la intervenció podrà ser:

- **Individual:** mitjançant sessions individuals. Les intervencions han de ser estructurades i es portaran a terme mitjançant sessions on es reculli el moment de la intervenció, l'objectiu i contingut treballat i el nivell d'assoliment.

La intervenció i seguiment individual es farà tot i que el menor o jove també estigui rebent la intervenció grupal.

- **Grupal:** a través d'activitats programades, pautades i inserides al conjunt d'activitats del centre.

Durada i periodicitat

- Per a la **intervenció individual**, ha de quedar programat i reflectit en el pla de treball individualitzat. La durada en el temps serà en funció de les necessitats del menor o jove. El mínim de temps d'intervenció és de 6 mesos amb sessions mínimes d'1 hora setmanal.
- Per a la **intervenció grupal**, ha de quedar programat i reflectit en el pla de treball individualitzat amb un mínim d'1 hora setmanal d'activitat.

Responsables

- De la recollida d'informació per a l'avaluació inicial, n'és responsable el psicòleg del centre;
- De la implementació del programa, n'és responsable el psicòleg del centre amb la col·laboració del tutor i el treballador social referent del menor o jove;
- Subdirector del centre.

Avaluació bàsica

- Per a la **intervenció individual**, en funció del desenvolupament i assoliment dels objectius marcats en el pla de treball individual en delictes sexuals;
- Per a les **activitats grupals**, en funció dels criteris d'assistència, puntualitat, participació, relacions interpersonals, actituds, interès, millores observades, etc.

Sistema motivacional

La puntuació estarà en funció de la metodologia emprada pel desenvolupament del programa.

- En cas que sigui una intervenció individual, puntuarà al sistema motivacional a **l'àmbit personal**;
- En cas que sigui una activitat grupal, puntuarà al sistema motivacional a **l'àmbit activitats**.

Connexions del programa amb els factors del SAVRY

Factors de risc històrics

- a. *Violència prèvia* (S1). Es tindrà en compte l'existència del comportament violent més enllà de si existeixen detencions o condemnes;
- b. *Història de maltractament infantil* (S7). L'avaluació de la història de maltractament greu o de negligència ens ajuda a tenir en compte determinats factors associats a la conducta agressiva sexual.

Factors de risc socials/contextuals

- a. *Estrès experimentat i incapacitat per afrontar dificultats* (S13).

Factors de risc individuals

- a. *Actituds negatives* (S17). Aquest ítem inclou la valoració de la capacitat per generar solucions no agressives als seus conflictes interpersonals;
- b. *Assumpció de riscos/Impulsivitat* (S18). Ens permet incidir en la impulsivitat més disfuncional, on el jove o menor reacciona amb emocions molt intenses i sense haver previst les conseqüències;
- c. *Problemes amb el maneig de l'enuig* (S20);
- d. *Baix nivell d'empatia/remordiment* (S21). És important remarcar que algunes persones poden expressar remordiment, però no sentir-lo, i altres pot ser que el sentin però no el demostrin. Un patró de comportament nociu pot incloure assetjament, conducta insensible o reacció emocional inadequada al dolor o patiment dels altres;
- e. *Baixa col·laboració en les intervencions* (S23). Permet incidir en determinats factors que afecten la probabilitat que el jove compleixi amb les condicions d'un pla de reducció del risc.

Factors protecció: la intervenció en el programa pot ser especialment útil pel factor *d'implicació prosocial* (P1) i *d'actitud positiva cap a les intervencions i l'autoritat* (P4).